

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.020.02.2018

Mateusz A. Bonca
Prezes Zarządu
Grupa Lotos Spółka Akcyjna
ul. Elbląska 135
80-718 Gdańsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.046.2019 Komisji Rozstrzygającej
z dnia 28 marca 2019 r.

P/18/019 Odprawy dla kadry kierowniczej w strategicznych Spółkach Skarbu Państwa w latach
2011-2017.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Grupa Lotos Spółka Akcyjna w Gdańsku ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mateusz A. Bonca, Prezes Zarządu, od 22 maja 2018 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnili: – Marcin Jastrzębski, Prezes Zarządu, od 12 stycznia 2017 r. do 19 marca 2018 r. – Robert Pietruszyn, Prezes Zarządu, od 13 maja do 9 listopada 2016 r. – Paweł Olechnowicz, Prezes Zarządu, od 22 marca 2002 r. do 13 kwietnia 2016 r. (akta kontroli str. 604, 605)
Zakres przedmiotowy kontroli	– Zasady kształtowania wynagrodzeń kadry kierowniczej spółki, jako podstawy do naliczania odpraw. Wyniki ekonomiczno-finansowe spółki. Zasadność przyznawania w umowach z członkami kadry kierowniczej spółki dodatkowych świadczeń, w tym w postaci odpraw oraz odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji. – Stosowanie w praktyce zasad wynagradzania osób zatrudnianych na stanowiskach kierowniczych spółki, w tym wypłat świadczeń m.in. w postaci odpraw i odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji. Fluktuacja kadr na stanowiskach kierowniczych spółki, w tym na stanowiskach członków Zarządu. Realizacja obowiązku dokonywania analiz oświadczeń majątkowych składanych przez członków Zarządu.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2017 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	Andrzej Os, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/192/2018 z 5 listopada 2018 r. (akta kontroli str. 1, 2)

¹ Dalej: Spółka.

² Dalej: Prezes.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm. Dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Spółce stosowane były zasady wynagradzania członków Zarządu wynikające z przepisów ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁵, a wynagrodzenia z umów o pracę do 2017 r. wynosiły sześciokrotność podstawy wymiaru. Spółka wdrożyła także w 2017 r. nowe zasady wynagradzania wynikające z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami⁶, a wynagrodzenia z umów o świadczenie usług zarządzania przez członków Zarządu ustalone na jej podstawie wynosiły trzynastokrotność lub czternastokrotność podstawy wymiaru.

Zasady i poziom wynagrodzeń członków Zarządu ustalane były na podstawie uchwał Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki oraz Rady Nadzorczej.

Wynagrodzenia pozostałej kadry kierowniczej⁷ ustalane były na podstawie umów o pracę zawartych z osobami zajmującymi stanowiska w kadrze „A”⁸ i Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy w odniesieniu do innych stanowisk kierowniczych.

Pomimo, że zgodnie z ww. zasadami najwyższe wynagrodzenie przysługiwało członkom Zarządu, wynagrodzenia pozostałych członków kadry kierowniczej osiągały w latach 2011-2016 poziom przewyższający miesięczne wynagrodzenie członka Zarządu nawet o 14 tys. zł.

Odprawy⁹ dla członków Zarządu wypłacone w latach 2011-2017 wynosiły trzykrotność miesięcznego wynagrodzenia. Odprawy wypłacone innym członkom kadry kierowniczej przekraczały wysokość określoną w ww. zasadach¹⁰ i były ustalane w porozumieniach z pracownikami w wysokości do ośmiokrotności miesięcznego wynagrodzenia.

Odszkodowania za przestrzeganie zakazu konkurencji wypłacone pięciu członkom Zarządu świadczącym pracę wynosiły 100% wynagrodzenia przez sześć lub 12 miesięcy. W przypadku jednego członka Zarządu świadczącego usługi zarządzania wypłacone odszkodowanie wynosiło 50% wynagrodzenia przez sześć miesięcy, co było zgodne z zasadami ustalonymi przez Radę Nadzorczą po wejściu w życie ustawy o wynagrodzeniach zarządu. W umowach o zakazie konkurencji z członkami kadry kierowniczej (poza członkami Zarządu) stosowano wewnętrzne zasady dotyczące wysokości odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji. Wypłacone odszkodowania wynosiły 50% miesięcznego wynagrodzenia przez 12 miesięcy.

Odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji były wypłacane terminowo.

Pomimo wzrostu wynagrodzeń ogółem w okresie objętym kontrolą o 20% i kosztów zarządu i rady nadzorczej o ponad 100% koszty te rosły wolniej niż zysk netto Spółki, którego wzrost przekroczył 460%.

W latach 2011-2015 powołano jednego członka Zarządu, a nie odwołano żadnego. W 2016 r. nastąpiła znaczna fluktuacja kadr, a członkami Zarządu było dziewięć osób (powołano cztery osoby i odwołano sześć, z czego dwie powołane w tym roku). Zmiany w składzie Zarządu i konieczność wypłaty odpraw i odszkodowań z tytułu zakazu konkurencji przyczyniły się do wzrostu kosztów zarządu i rady

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 1252, ze zm. Dalej: ustawa kominowa.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 2190, ze zm. Dalej: ustawa o wynagrodzeniach zarządu.

⁷ Szefowie biur oraz stanowiska wyższe.

⁸ Uchwałami Zarządu nr: 82/VI/2007 z 4 czerwca 2007 r., 15/VIII/2012 z 12 lipca 2012 r. i 14/IX/2015 z 31 sierpnia 2015 r. określono Zasady zatrudniania i wynagradzania na stanowiskach zakwalifikowanych do kadry „A” Spółki.

⁹ Świadczenie pieniężne spółki wypłacane w przypadku odwołania członka zarządu lub członka kadry kierowniczej, z innych przyczyn niż naruszenie podstawowych obowiązków wynikających ze stosunku zatrudnienia. W odniesieniu do członków zarządu w wysokości nie wyższej niż trzykrotność: wynagrodzenia miesięcznego (według ustawy kominowej), części stałej wynagrodzenia, pod warunkiem pełnienia przez niego funkcji przez okres co najmniej dwunastu miesięcy przed rozwiązaniem tej umowy (według ustawy o wynagrodzeniach zarządu).

¹⁰ Czterokrotność miesięcznego wynagrodzenia.

nadzorczej w 2016 r. o niemal 60% w stosunku do roku poprzedniego. W roku 2016 odwołano sześciu¹¹ dyrektorów i szefów biur, zaś w 2017 – 19¹².

Ustalono nieprawidłowości dotyczyły nieprzestrzegania obowiązków wynikających z ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności przez osoby pełniące funkcje publiczne¹³. Stwierdzono brak pięciu oświadczeń o stanie majątkowym czterech wiceprezesów Zarządu, którzy byli zobowiązani do ich składania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Podstawowe informacje ekonomiczno-finansowe oraz organizacja Spółki w latach 2011-2017

1.1. Ogólna charakterystyka Spółki

Opis stanu
faktycznego

Skarb Państwa posiada w Spółce 53,2% akcji¹⁵. Przedmiotem działalności Spółki wg Krajowego Rejestru Sądowego było m.in.: wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej.

Do grupy kapitałowej Lotos, poza Spółką, która zarządza rafinerią w Gdańsku, należało kilkanaście spółek ze znakiem LOTOS¹⁶ m. in.: LOTOS Paliwa sp. z o.o., LOTOS Oil sp. z o.o., LOTOS Terminale S.A., LOTOS Kolej sp. z o.o., LOTOS Lab sp. z o.o., LOTOS Ochrona sp. z o.o., LOTOS Straż sp. z o.o., LOTOS Serwis sp. z o.o., Lotos Asfalt sp. z o.o., Lotos Infrastruktura S.A., LOTOS-Air BP Polska sp. z o.o. i LOTOS Gaz S.A. w likwidacji.

1.2. Dynamika kształtowania wyników ekonomiczno-finansowych Spółki w latach 2011-2017

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2017 zysk Spółki wzrósł ponad czterokrotnie z 307.670 tys. zł w 2011 r. do 1.419.501 tys. zł w 2017 r.

W latach 2011, 2012, 2016 i 2017 Spółka wykazała zysk netto z działalności w kwocie odpowiednio: 307.670 tys. zł, 836.431 tys. zł, 1.160.834 tys. zł i 1.419.501 tys. zł.

W latach 2013-2015 Spółka poniosła stratę netto z działalności w kwocie kolejno: 14.774 tys. zł, 1.285.910 tys. zł i 37.102 tys. zł.

Przychody z podstawowej działalności operacyjnej Spółki w latach 2011-2017 zmniejszyły się o 24% i wynosiły odpowiednio: 27.849.743 tys. zł, 31.423.201 tys. zł, 27.033.035 tys. zł, 25.239.444 tys. zł, 20.087.045 tys. zł, 18.413.290 tys. zł i 21.150.171 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą koszty wynagrodzeń ogółem i koszty zarządu i rady nadzorczej rosły wolniej niż wynik netto Spółki. W tym czasie koszty wynagrodzeń ogółem wzrosły o 20% z 153.666 tys. zł w 2011 r. do 184.510 tys. zł w 2017 r., zaś koszty zarządu i rady nadzorczej wzrosły o ponad 100% z 1.549 tys. zł w 2011 r. do 3.130 tys. zł w 2017 r.

¹¹ Na 45 stanowisk.

¹² Na 52 stanowiska.

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1393. Dalej: ustawa antykorupcyjna.

¹⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁵ http://inwestor.lotos.pl/183/grupa_kapitalowa/struktura_kapitalu_akcyjnego

¹⁶ http://inwestor.lotos.pl/1137/lad_korporacyjny/struktura_organizacyjna_grupy_kapitalowej

Koszty zarządu i rady nadzorczej Spółki w latach 2011-2017 wynosiły kolejno: 1.549 tys. zł, 1.615 tys. zł, 1.782 tys. zł, 1.527 tys. zł, 1.494 tys. zł, 2.375 tys. zł oraz 3.130 tys. zł.

Udział kosztów zarządu i rady nadzorczej w ogólnych kosztach wynagrodzeń w Spółce w latach 2011-2017 wynosił kolejno: 1,0%, 1,0%, 1,1%, 1,0%, 0,9%, 1,4% i 1,7%.

Koszty zarządu i rady nadzorczej wzrosły w 2016 r. o niemal 60% w stosunku do 2015 r. (z 1.494 tys. zł do 2.375 tys. zł). Jednocześnie poprawił się wynik netto Spółki – ze straty w 2015 r. w wysokości 37.102 tys. zł do zysku w wysokości 1.160.834 tys. zł w 2016 r.

Średnioroczne zatrudnienie w Spółce w ww. latach 2011-2017 pozostawało na podobnym poziomie i wynosiło kolejno: 1.309, 1.323, 1.344, 1.343, 1.351, 1.374 i 1.402 etaty.

Wartość aktywów Spółki w latach 2011-2017 zmniejszyła się o 4% i wynosiła odpowiednio: 16.449.524 tys. zł, 16.012.117 tys. zł, 15.559.412 tys. zł, 14.339.743 tys. zł, 13.909.915 tys. zł, 14.530.554 tys. zł oraz 15.779.318 tys. zł.

(akta kontroli str. 567)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w badanym zakresie. NIK podkreśla znaczny wzrost w latach 2016 i 2017 kosztów zarządu i rady nadzorczej, a także ich udziału w kosztach wynagrodzeń ogółem.

OBSZAR

2. Zasady kształtowania wynagrodzeń dla członków Zarządu i kadry kierowniczej w Spółce

2.1. Określenie poziomu wynagrodzeń członków Zarządu w okresie obowiązywania przepisów ustawy kominowej

Opis stanu
faktycznego

Poziom wynagrodzeń członków Zarządu Spółki ustalany był na podstawie uchwał Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki¹⁷ oraz Rady Nadzorczej Spółki. Na podstawie umów o pracę członkowie Zarządu zatrudnieni byli w Spółce od 1 stycznia 2011 r. do 14 marca 2017 r.

(akta kontroli str. 285, 449-452, 604, 605)

Miesięczne wynagrodzenia za pracę członków Zarządu wynosiły od [.....]¹⁸ do [.....]¹⁹. Wszyscy członkowie Zarządu otrzymywali wynagrodzenie w równej wysokości [.....]^{20,21}.

(akta kontroli str. 664)

2.2. Zmiana w 2016 r. podstawy prawnej dotyczącej zasad określania poziomu wynagrodzeń członków Zarządu

Opis stanu
faktycznego

W związku ze zmianą podstawy prawnej dotyczącej sposobu określania poziomu wynagrodzeń dla członków Zarządu, w dniu 22 grudnia 2016 r. Nadzwyczajnie

¹⁷ Uchwała nr 2 z 17 grudnia 2009 r.

¹⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176, ze zm.) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913, ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie wynagrodzeń kadry kierowniczej Spółki. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

¹⁹ Jak w przypisie 18.

²⁰ Podstawa wymiaru - wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

²¹ Jak w przypisie 18.

Walne Zgromadzenie Spółki przyjęło uchwałę w sprawie zasad kształtowania tych wynagrodzeń. W podjętych uchwałach dostosowano dotychczas obowiązujące zasady do postanowień ustawy o wynagrodzeniach zarządu.

W uchwale ustanowiono, że Rada Nadzorcza określi część stałą wynagrodzenia członków Zarządu w przedziale kwotowym mieszczącym się na poziomie od 7 do 15 krotności²² podstawy wymiaru.

(akta kontroli str. 463-472)

Wynagrodzenie członków Zarządu w części stałej w okresie obowiązywania ustawy o wynagrodzeniach zarządu mieściło się w przedziale od [.....]²³ do [.....]²⁴.

(akta kontroli str. 489-507, 604, 605, 665)

2.3. Zasady wynagradzania kadry kierowniczej Spółki (poza Zarządem w latach 2011-2017)

Opis stanu
faktycznego

Dyrektorzy i szefowie biur świadczyli pracę dla Spółki na podstawie umów o pracę. Miesięczne wynagrodzenie wynosiło od [.....]²⁵ w 2011 r. do [.....]²⁶ zł w 2017 r., z czego:

- w 2011 r. [.....]²⁷,
- w 2012 r. [.....]²⁸,
- w 2013 r. [.....]²⁹,
- w 2014 r. [.....]³⁰,
- w 2015 r. [.....]³¹,
- w 2016 r. [.....]³²,
- w 2017 r. [.....]³³.

(akta kontroli str. 665)

Zasady wynagradzania w Spółce określał Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla pracowników Spółki z 29 kwietnia 2010 r., zmieniony protokołem dodatkowym z 17 września 2012 r.

Niektóre stanowiska, w tym wybranych dyrektorów i szefów biur, zostały wyłączone z Układu, a stosowano do nich zasady zatrudniania i wynagradzania na stanowiskach zakwalifikowanych do kadry „A”, w których nie określono jednak wysokości wynagrodzeń.

Wynagrodzenia pozostałej kadry kierowniczej były określane i wypłacane zgodnie z postanowieniami określonymi w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy dla pracowników Spółki.

(akta kontroli str. 100-191, 657-659)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ustalając i stosując zasady oraz wysokość podstawowych (w części stałej) wynagrodzeń członków Zarządu, Spółka nie naruszyła postanowień zawartych zarówno w ustawie kominowej, jak również w ustawie o wynagrodzeniach zarządu.

²² Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o wynagradzaniu zarządu.

²³ Jak w przypisie 18.

²⁴ Jak w przypisie 18.

²⁵⁻³³ jak w przypisie 18.

3. Pozostałe świadczenia wypłacane kadrze kierowniczej Spółki, w tym członkom Zarządu w latach 2011-2017

3.1. Wynagrodzenia dodatkowe (premie, nagrody) wypłacane kadrze kierowniczej, w tym członkom Zarządu Spółki

Opis stanu
faktycznego

W Spółce w latach 2011-2013 z tytułu wynagrodzenia zmiennego przyznanego za realizację celów zarządczych wypłacono członkom Zarządu Spółki łącznie 746,2 tys. zł. Wynagrodzenia zmienne wypłacono w każdym roku [.....]³⁴ W latach 2014-2017 członkowie Zarządu nie otrzymali wynagrodzenia zmiennego za realizację celów.

(akta kontroli str. 669)

W latach 2011-2017 Spółka wypłaciła członkom kadry kierowniczej (poza członkami Zarządu) nagrody i premie w łącznej wysokości [.....]³⁵, z tego w kolejnych latach: [.....]³⁶. Średnia roczna wysokość premii i nagród przypadająca na jedną osobę wynosiła kolejno w tych latach: [.....]³⁷.

(akta kontroli str. 666)

3.2. Odprawy przyznane i wypłacone członkom Zarządu i pozostałej kadrze kierowniczej Spółki w latach 2011-2017

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011–2017 sześciu odwołanym członkom Zarządu Spółki wypłacono odprawy odpowiadające trzymiesięcznemu wynagrodzeniu w łącznej wysokości [...] ³⁸, z czego w 2016 r. cztery odprawy w wysokości [...] ³⁹ i w 2017 r. dwie odprawy w wysokości [...] ⁴⁰.

(akta kontroli str. 568)

Dwie umowy o pracę zawarte z członkami Zarządu zostały rozwiązane za sześciomiesięcznym wypowiedzeniem. W przypadku obu umów zwolniono pracowników z obowiązku świadczenia pracy po wykorzystaniu urlopu.

Obaj członkowie Zarządu, którzy podpisali w imieniu Spółki wypowiedzenie umów o pracę nie pracują już w Spółce, a Dyrektor ds. zasobów ludzkich i administracji wyjaśnił, że warunki rozwiązania stosunku pracy były konsultowane z Radą Nadzorczą.

(akta kontroli str. 565, 637-648)

W pozostałych czterech przypadkach umowy o pracę (o świadczenie usług zarządzania) z członkami Zarządu były zawarte na czas pełnienia funkcji w Zarządzie i umowy te rozwiązały się z chwilą odwołania ze stanowiska w Zarządzie.

(akta kontroli str. 584, 585)

W latach 2011-2017 rozwiązano stosunek pracy z 23 członkami kadry kierowniczej (poza członkami Zarządu). Dziesięć umów o pracę objętych kontrolą NIK zawartych z dyrektorami lub szefami biur zostało rozwiązanych za porozumieniem stron. We wszystkich umowach okres wypowiedzenia wynosił cztery miesiące, zaś okres od zawarcia porozumienia do rozwiązania stosunku pracy wynosił mniej niż miesiąc (jeden przypadek), trzy miesiące (jeden przypadek), cztery miesiące (siedem

34-40 Jak w przypisie 18.

przypadków) i pięć miesięcy (jeden przypadek). W powyższych porozumieniach zwolniono pracowników z obowiązku świadczenia pracy do czasu rozwiązania umowy o pracę.

(akta kontroli str. 569, 577-578)

W latach 2011-2017 Spółka wypłaciła 21 członkom kadry kierowniczej (poza członkami Zarządu) odprawy w łącznej wysokości [.....]⁴¹. Wysokość odprawy była zależna od kwoty wynagrodzenia oraz krotności ustalonej w porozumieniu zawartym pomiędzy Spółką, a zwalnianym pracownikiem.

(akta kontroli str. 569)

Odprawy w wysokości do czterokrotności wynagrodzenia, zgodnie z zasadami zatrudniania i wynagradzania na stanowiskach kadry „A”⁴², wypłacono 15 pracownikom.

(akta kontroli str. 100-118, 569)

Czterech pracowników otrzymało odprawy w wysokości ośmiokrotności miesięcznego wynagrodzenia, a po jednym – siedmiokrotności i pięciokrotności.

Umowy o pracę zostały rozwiązane poprzez porozumienie stron. W przypadkach tych odprawa została powiększona o rekompensatę za utracone wynagrodzenie za przysługujący pracownikowi okres wypowiedzenia.

(akta kontroli str. 569)

Dyrektor ds. zasobów ludzkich i administracji wyjaśnił, że warunki rozwiązania umów o pracę, w tym wysokość odpraw i zwolnienie z obowiązku świadczenia pracy, były wynikiem negocjacji podejmowanych z pracownikiem na polecenie Zarządu. Zawarte porozumienia miały na celu uniknięcia potencjalnych długotrwałych sporów sądowych z pracownikami, a także zminimalizowanie negatywnych skutków współpracy z nimi.

(akta kontroli str. 637-648)

3.3. Odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji przyznane i wypłacone członkom Zarządu i pozostałej kadrze kierowniczej Spółki w latach 2011-2017

Opis stanu
faktycznego

W zasadach zatrudniania i wynagradzania na stanowiskach zakwalifikowanych do kadry „A” ustalono, że z wybranymi pracownikami może być zawarta umowa o zakazie konkurencji. W zasadach tych wskazano, że pracownik nie może w okresie 12 miesięcy po zakończeniu stosunku pracy podejmować działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności Spółki oraz spółek grupy kapitałowej Lotos. Za przestrzeganie zakazu przewidziano odszkodowanie w wysokości 12 krotności 50% miesięcznego wynagrodzenia sprzed rozwiązania umowy o pracę, a w przypadku członków Zarządu 100%. W przypadku naruszenia zakazu konkurencji przewidziano zwrot odszkodowania i obowiązek uiszczenia kary umownej w wysokości 10% wypłaconego odszkodowania.

(akta kontroli str. 100-118)

Spółka wypłaciła odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji sześciu spośród dziesięciu osób, które w latach 2011-2017 pełniły funkcje członków Zarządu.

Wysokość odszkodowania w pięciu umowach o zakazie konkurencji zawartych z członkami Zarządu zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę ustalono na poziomie 100% kwoty stałego miesięcznego wynagrodzenia podstawowego

⁴¹ Jak w przypisie 18.

⁴² 54 stanowiska na początek 2011 r. i 61 na koniec 2017 r.

przez okres sześciu (trzy umowy) lub 12 miesięcy (dwie umowy) od momentu zakończenia pracy w Spółce.

(akta kontroli str. 568)

Przewodnicząca Rady Nadzorczej wyjaśniła, że powyższe zasady zostały przyjęte uchwałą Zarządu, a Rada Nadzorcza w swoich działaniach nie podlegała Zarządowi i nie była związana jego stanowiskiem.

(akta kontroli str. 596, 597, 602, 603)

W przypadku jednego członka Zarządu świadczącego usługi zarządzania wypłacone odszkodowanie wynosiło 50% wynagrodzenia przez sześć miesięcy, co było zgodne z zasadami ustalonymi przez Radę Nadzorczą⁴³ po wejściu w życie ustawy o wynagrodzeniach zarządu.

(akta kontroli str. 489-507, 568)

Łączna kwota odszkodowania wypłaconego wszystkim sześciu członkom Zarządu odwołanym w latach 2011-2017⁴⁴ wyniosła [.....]⁴⁵, z tego [.....]⁴⁶.

(akta kontroli str. 568, 580, 581)

Odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji Spółka wypłacała także innym niż członkowie Zarządu członkom kadry kierowniczej. Wysokość tych odszkodowań była określana w umowach o zakazie konkurencji i wynosiła 50% wynagrodzenia przez 12 miesięcy.

(akta kontroli str. 569)

W okresie objętym kontrolą odwołano 33⁴⁷ dyrektorów i szefów biur, z czego odszkodowania przysługiwały 19 (14 dyrektorom i pięciu szefom biur). W przypadku przestrzegania zakazu konkurencji kwota należnego odszkodowania wynosiła [.....]⁴⁸, z tego w związku ze zwolnieniami w [.....]⁴⁹.

(akta kontroli str. 565, 569)

W umowach o zakazie konkurencji zawieranych z pracownikami i w umowach o świadczenie usług zarządzania za działalność konkurencyjną uznano działania mieszczące się w faktycznym lub statutowym przedmiocie działalności Spółki lub spółek z Grupy Kapitałowej Lotos S.A. prowadzone w Polsce jak i za granicą m. in. poprzez:

- podejmowanie zatrudnienia na podstawie umowy o pracę lub innego stosunku prawnego w podmiotach prowadzących działalność konkurencyjną,
- uczestniczenie w przedsiębiorstwach lub podmiotach konkurencyjnych w stosunku do Spółki lub spółek z grupy kapitałowej w charakterze członka ich władz, prokurenta lub osoby uprawnionej do reprezentowania przedstawicielstwa lub oddziału,
- uczestniczenie w przedsiębiorstwach lub podmiotach konkurencyjnych w stosunku do Spółki lub spółek grupy kapitałowej poprzez wnoszenie wkładów, nabywanie lub obejmowanie udziałów lub akcji.

(akta kontroli str. 267-280, 312-316)

W latach 2011-2016 w Spółce nie wprowadzono procedury weryfikowania przestrzegania obowiązków wynikających z zakazu konkurencji. W 15 na 17 umów

⁴³ Uchwała nr 168/IX/2017 z 8 marca 2017 r.

⁴⁴ W latach 2011-2017 członkami Zarządu było 10 osób.

⁴⁵ Jak w przypisie nr 18.

⁴⁶ Jak w przypisie nr 18.

⁴⁷ Liczba stanowisk dyrektorów i szefów biur w latach 2011-2017 wynosiła od 45 do 54.

48-54 jak w przypisie nr 18.

o zakazie konkurencji objętych kontrolą NIK (10 umów zawartych z dyrektorami lub szefami biur oraz pięć zawartych z członkami Zarządu) nie ustalono możliwości kontroli przez pracodawcę faktycznego niewykonywania pracy objętej zakazem konkurencji. W dwóch umowach o świadczenie usług zarządzania z roku 2017 obejmujących zakaz konkurencji postanowiono, że odszkodowanie będzie wypłacone pod warunkiem złożenia oświadczenia o przestrzeganiu zakazu konkurencji.

(akta kontroli str. 66-70, 73, 74, 76, 267-280, 570-572, 580, 581, 588-590)

Przewodnicząca Rady Nadzorczej wyjaśniła, że z przepisów prawa nie wynikał obowiązek zastrzegania w umowach o zakazie konkurencji konieczności składania oświadczeń o niewykonywaniu działalności objętej zakazem.

(akta kontroli str. 596, 597, 602, 603)

3.4. Rekompensaty i inne świadczenia wypłacone członkom Zarządu i pozostałej kadrze kierowniczej Spółki w latach 2011-2017

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2015 nie wypłacono członkom Zarządu ekwiwalentu za niewykorzystany urlop. Sześciu pracowników będących członkami Zarządu Spółki otrzymało ekwiwalent za niewykorzystany urlop w latach 2016 [.....]⁵⁰ i 2017 [.....]⁵¹. W trzech przypadkach ekwiwalent wypłacono po rozwiązaniu umowy o pracę zawartej na czas określony – pełnienia funkcji w Zarządzie Spółki: w 2016 r. wysokości [.....]⁵² (za 13 dni urlopu) i [.....]⁵³ (za siedem dni urlopu), a w 2017 r. – [.....]⁵⁴ (za 12 dni urlopu). W pozostałych trzech przypadkach ekwiwalent wypłacono członkom Zarządu, z którymi po rozwiązaniu umowy o pracę w 2017 r. zawarto umowy o świadczenie usług zarządzania: [.....]⁵⁵ (za 37 dni urlopu), [.....]⁵⁶ (za 19 dni urlopu) i [.....]⁵⁷ (za 10 dni urlopu).

(akta kontroli str. 591-593, 604, 605, 616, 619, 621, 623, 624, 668)

Przewodnicząca Rady Nadzorczej wyjaśniła, że zgodnie ze statutem Spółki Zarząd liczył od trzech do siedmiu członków. Pod koniec 2016 r. i na początku 2017 r. Zarząd składał się z czterech członków, a przejściowo trzech. W tym czasie realizowano strategiczne i skomplikowane projekty inwestycyjne. Z uwagi na szeroki zakres działalności Spółki, jej rozmiary i szczególne znaczenie dla gospodarki kraju, nieobecność któregośkolwiek z członków Zarządu mogła spowodować zagrożenie dla stabilności funkcjonowania Spółki. Po wejściu w życie ustawy o wynagrodzeniach zarządu, a przed odwołaniem z Zarządu, dwóch pracowników wykorzystało sześć i 14 dni urlopu.

(akta kontroli str. 596, 597, 602, 603)

Spółka nie wypłaciła ekwiwalentu za niewykorzystane okresy przerw w świadczeniu usług zarządzania.

(akta kontroli str. 668)

W latach 2011-2017 wypłacono członkom kadry kierowniczej (poza członkami Zarządu) [.....]⁵⁸ tytułem ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, z czego w 2014 r. – [.....]⁵⁹ (jednej osobie), w 2015 r. – [.....]⁶⁰ (jednej osobie), w 2016 r. – [.....]⁶¹

55-65 jak w przypisie 18.

(dwóm osobom) i w 2017 r. – [.....]⁶² (siedmiu osobom). Kwota wypłaconych ekwiwalentów wynosiła od [.....]⁶³ do [.....]⁶⁴.

(akta kontroli str. 668)

Kontrolą NIK objęto dziesięć umów o pracę osób na stanowiskach dyrektorów i szefów biur rozwiązanych w latach 2011-2017. W dwóch przypadkach wypłacono ekwiwalent za niewykorzystany urlop w łącznej wysokości [.....]⁶⁵ po rozwiązaniu umowy o pracę. W obu przypadkach w porozumieniach stron dotyczących rozwiązania stosunku pracy uzgodniono, że pracownicy wykorzystają należny urlop, zaś od zawarcia porozumienia do rozwiązania stosunku pracy upłynęły nie mniej niż cztery miesiące.

(akta kontroli str. 606, 609)

Dyrektor ds. zasobów ludzkich i administracji wyjaśnił, że w jednym przypadku udzielony urlop został przerwany zwolnieniem lekarskim, a w drugim – ustanowieniem święta Trzech Króli.

(akta kontroli str. 637-639, 646-648)

Spółka wypłaciła członkom kadry kierowniczej (z wyłączeniem Zarządu) nagrody jubileuszowe⁶⁶ oraz odprawy emerytalne⁶⁷. Wysokość nagród wynosiła od [.....]⁶⁸ do [.....]⁶⁹. Łącznie z tytułu nagród jubileuszowych Spółka wypłaciła [.....]⁷⁰. Wysokość odpraw emerytalnych wynosiła od [.....]⁷¹ do [.....]⁷². Łącznie z tytułu odpraw emerytalnych Spółka wypłaciła [.....]⁷³.

(akta kontroli str. 667)

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Spółki dotyczące wypłat odpraw i innych świadczeń członkom Zarządu i pozostałej kadrze kierowniczej w latach 2011-2017.

OBSZAR

4. Zakres wymiany kadr na stanowiskach kierowniczych Spółki, w tym na stanowiskach członków Zarządu

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011–2017 funkcje członków Zarządu sprawowało łącznie 10 osób, w tym na stanowisku Prezesa trzy osoby. W 2011 r. w Zarządzie były cztery osoby. W 2012 r. jedna osoba została powołana do Zarządu. Skład ten nie zmieniał się w latach 2013-2015 r. W 2016 r. powołano czterech członków Zarządu i odwołano sześciu, z czego dwóch powołanych w tym roku. W 2017 r. powołano jednego i odwołano jednego członka Zarządu.

(akta kontroli str. 604, 605)

Strukturę organizacyjną Spółki ustalał na podstawie uchwał Zarząd Spółki. W skład struktury organizacyjnej wchodził, poza członkami Zarządu, m. in. dyrektorzy i szefowie biur. W latach objętych kontrolą w strukturze organizacyjnej⁷⁴ było odpowiednio: 54, 50, 46, 48, 47, 45, i 52 dyrektorów i szefów biur.

(akta kontroli str. 72)

⁶⁶ Nagrody jubileuszowe w latach 2011-2017 otrzymało odpowiednio: 7, 6, 8, 19, 12, 8 i 12 pracowników.

⁶⁷ Odprawę emerytalną w latach 2014-2016 otrzymał jeden pracownik.

⁶⁸ Jak w przypisie 18.

⁶⁹ Jak w przypisie 18.

⁷⁰ Jak w przypisie 18.

⁷¹ Jak w przypisie 18.

⁷² Jak w przypisie 18.

⁷³ Jak w przypisie 18.

⁷⁴ Na początku roku.

W latach 2011-2013 i 2015-2017 powołano odpowiednio 6, 4, 5, 6, 8 i 17 dyrektorów lub szefów biur. W latach 2011-2013 oraz 2016-2017 odwołano odpowiednio 4, 1, 3, 6, 19 dyrektorów lub szefów biur. W latach 2014 i 2015 nie odwołano żadnego dyrektora lub szefa biura, a w 2014 r. również nie powołano.

(akta kontroli str. 564, 565)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Spółki w badanym zakresie. NIK, nie kwestionując potrzeby dokonanych zmian w strukturze organizacyjnej Spółki, podkreśla, że w latach 2016 i 2017 nastąpiła znaczna wymiana członków Zarządu. Spośród dziewięciu członków Zarządu pełniących funkcję w 2016 r. sześciu odwołano w 2016 r., z czego dwóch powołanych w tym roku.

OBSZAR

5. Ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej dla osób pełniących funkcje publiczne

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2018⁷⁵ ośmiu członków Zarządu złożyło 31⁷⁶ oświadczeń majątkowych zgodnie z ustawą antykorupcyjną.

Do dnia zakończenia kontroli NIK, tj. do 21 grudnia 2018 r., nie okazano pisemnych analiz oświadczeń majątkowych członków Zarządu złożonych za lata 2011-2017 oraz czterech oświadczeń majątkowych złożonych na dzień odwołania z Zarządu i jednego, które powinno być złożone przed objęciem funkcji w Zarządzie.

(akta kontroli str. 598-599)

Prezes Spółki wyjaśnił, że:

- może odnieść się do analizy oświadczeń majątkowych złożonych po powierzeniu mu obowiązków Prezesa, tj. od 19 marca 2018 r.,
- zakres analizy oświadczeń majątkowych był zdeterminowany treścią art. 10 ust. 8 ustawy antykorupcyjnej, zgodnie z którym analiza ta polega na porównaniu treści analizowanego oświadczenia z treścią oświadczeń złożonych uprzednio,
- w ustawie antykorupcyjnej nie wskazano terminu, w jakim ma zostać przeprowadzona analiza danych zawartych w oświadczeniu majątkowym,
- przepisy ustawy antykorupcyjnej nie wymagają wdrożenia procedury przyjmowania i analizy oświadczeń majątkowych,
- przepisy ustawy antykorupcyjnej nie precyzują żadnego trybu postępowania, w przypadku gdy osoba analizująca oświadczenie majątkowe uzna, że zachodzi prawdopodobieństwo, iż zawiera ono dane nieprawdziwe lub niekompletne.

(akta kontroli str. 649-654)

W trakcie kontroli NIK nie stwierdzono przypadków prowadzenia działalności gospodarczej przez członków Zarządu w trakcie pełnienia funkcji, jak również posiadania akcji/udziałów stanowiących więcej niż 10% kapitału zakładowego w spółkach prawa handlowego oraz sprawowania funkcji w organach tych spółek⁷⁷.

⁷⁵ Za 2017 r.

⁷⁶ Z czego jedno oświadczenie złożone po 18 marca 2018 r.

⁷⁷ Z wyłączeniem podmiotów wymienionych w art. 6 ust. 1 ustawy antykorupcyjnej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Spółka nie posiadała pięciu oświadczeń o stanie majątkowym czterech wiceprezesów Zarządu zatrudnionych na podstawie umowy o pracę – czterech według stanu na dzień odwołania z Zarządu (w 2016 r.) i jednego przed objęciem stanowiska w Zarządzie (w 2012 r.).

(akta kontroli str. 598-601)

Prezes Spółki wyjaśnił, że obowiązek przyjęcia oświadczeń, które nie zostały okazane kontrolerowi NIK spoczywał na odwołanych prezesach Zarządu i nie zostały one zdeponowane w Kancelarii Materiałów Niejawnych Spółki – Prezes nie był w stanie stwierdzić, czy brakujące oświadczenia zostały złożone, lecz nie zostały zdeponowane w Kancelarii Materiałów Niejawnych Spółki, czy nie wyegzekwowano obowiązku ich złożenia.

(akta kontroli str. 649-654)

W przypadku spółek, w których udział Skarbu Państwa przekracza 50% liczby akcji, zgodnie z art. 10 ust. 1 w zw. z art. 2 pkt 9 i art. 10 ust. 4 ustawy antykorupcyjnej, do złożenia oświadczeń o swoim stanie majątkowym przed objęciem stanowiska, a także w dniu opuszczenia stanowiska, obowiązani byli pracownicy, którzy zajmowali w tych spółkach m. in. stanowiska wiceprezesa zarządu.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie fakt przestrzegania przez większość członków Zarządu postanowień ustawy antykorupcyjnej i złożenie przez nich wymaganych oświadczeń majątkowych. Spółka nie posiadała pięciu oświadczeń o stanie majątkowym członków Zarządu zobowiązanych do ich złożenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wniosek Wdrożenie mechanizmów zapewniających wykonanie przepisów art. 10 ust. 1 i 4 ustawy antykorupcyjnej przez osoby zobowiązane do złożenia oświadczeń o swoim stanie majątkowym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 7 stycznia 2019 r.

Kontroler
Andrzej Os
specjalista kontroli państwowej

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor
Ewa Jasiurska

/-/

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał:

Dyrektor Delegatury Najwyższej Izby
Kontroli w Gdańsku
Ewa Jasiurska

.....
podpis

